

Jméno gen. Heliodora Píky mělo být z dějin vymazáno

“Válka - tot' největší zlo...”

V červnu uplyne 50 let od tragické smrti československého generála Heliodora Píky (3.7.1897 - 21.6.1949). Se vzpomínkou na tuto významnou osobnost našich dějin, jejíž jméno z nich mělo být vymazáno, jsme zašli za jeho synem, Dr. Ing. Milanem Píkou, nyní žijícím v Bratislavě.

Jaké cesty osudu vás zavedly na Slovensko?

Můj životní osud byl dost pestrý. Jsem české národnosti i celá moje rodina. Narodil jsem se v Hranicích na Moravě, otec pocházel ze Štítiny u Opavy. Dětství jsem prožil v Hranicích na Moravě, později jsme se přestěhovali do Prahy. V roce 1939, když přišli němečtí okupanti, jsem dokončil sextu na Masarykově reálném gymnáziu v Křemencově ulici. Hned po 15. březnu otec odešel ilegálně do zahraničí a s matkou jsme za ním odjeli v červnu, to mi ještě nebylo 17 let. Znovu jsme se setkali v Bukurešti, kde jsme bydleli do února 1940, kdy nás otec poslal jedním z transportů československých občanů - uprchlíků, které odtamtud vypravoval, směr Francie. Cestou jsem se v Bejrútu na našem konzulátu přihlásil jako dobrovolník do československé cizinecké legie, ale mne ještě s jedním kamarádem, Zdeňkem Rezáčem, odmítli, protože nám nebylo 18 let, a doporučili nám, abychom nejdříve dostudovali. Události však vzaly velice rychlý spád. Za pár měsíců Němci dobyli Paříž. Nás evakuovali a ubytovali v městečku Capbreton blízko španělských hranic, odkud se nám podařilo dostat na loď, odvážející československé letce do Anglie. Tam za mnou připlula i moje matka. Tenkrát se člověk často musel rozhodnout během několika málo vteřin.

Takže jste sloužil v britském letectvu?

Ano, jsem příslušníkem Royal Air Force a domů jsem se vrátil v hodnosti nadporučíka - Flying officer. V roce 1941 jsem na československé státní škole složil maturitu a přihlásil se do kurzu pro letecké navigátory. Neprošel jsem ale zdravotní prohlídkou pro vrozenou oční vadu, takže celou válku jsem působil ve výcvikovém středisku jako instruktor a pobočník velitele. S otcem, který působil na Balkáně a později v Moskvě, jsme se setkali až po osvobození v Praze. Následovaly necelé tři roky, které jsme prožili spolu. Dnes lituji, že jsem toho času lépe nevyužil, abych hlouběji poznal svého otce, kterého jsem si velmi vážil pro jeho vlastnosti, vystupování a zejména vlastenectví. Po roce 1945 se otec stal zástupcem náčelníka generálního štábu, byl pověřen styky se zahraničními vojenskými činiteli a měl na starosti mírová jednání. Po únoru 1948 byl bez jakéhokoli trestního oznámení zatčen v nemocnici, kde se podrobil operaci žlučníku a státním soudem byl

na nevěřejném, tajném pojednání bez svědků v lednu 1949 odsouzen k trestu smrti. Dne 21. června 1949 byla na něm spáchána politická vražda. Důvod? Spolupráce se spojenci - tedy s Angličany a Američany - čím vážně poškodil zájmy Sovětského svazu a Československa.

Vraťme se ještě k vaší osobě a ke Slovensku...

Po válce otec chtěl, abych ještě studoval, protože jako voják jsem neměl prakticky žádné vzdělání pro civilní život. Po únoru 1948 jsem však byl perzekuován nejen jako syn popraveného generála, ale i jako příslušník západního odboje. Byl jsem degradován z kapitána na vojína, vyhozen z Karlovy univerzity, kde jsem absolvoval šest semestrů práva, a obviněn z velezrady. Údajně jsem chtěl otce unést z vězení na Západ. To stačilo na tři měsíce vazby, po níž jsem měl být umístěn v jáchymovských dolech. A to je okamžik, kdy jsem se dostal na Slovensko. Tehdy jsem už byl ženat, moje první manželka byla Slovenka, a proto po propuštění ze soudní věznice na Pankráci jsem ihned odjel za ní do Bratislavy. Tady jsem začal nový život, tu mi slovenští přátelé umožnili žít a já dnes říkám, že mi zachránili život, protože Jáchymov bych možná nepřežil. Od té doby žiji na Slovensku, mám tu rodinu, dceru a vnuka. Moje druhá manželka je Češka, pochází z rodiny vídeňských Čechů, kteří se po roce 1918

přestěhovali do Československa. Dokonce v 60. letech jsem mohl vystudovat při zaměstnání ekonomii a v roce 1967 jsem byl promován.

O činnosti vašeho otce během války se dlouhá léta hovořilo jen zkráceně...

Otec měl podobný osud jako já. Za první světové války byl v sedmácti letech odveden do rakouské armády na ruskou frontu, kde s dalšími přeběhl na ruskou stranu a nakonec se mu podařilo dostat do Francie a vstoupit do československých legií. Do nové ČSR se vrátil jako poručík, zůstal v armádě a po studiu na válečné akademii v Paříži se stal vojenským atašé v Bukurešti s pověřením i pro Turecko, kde působil až do roku 1937. Po emigraci v roce 1939 byl pověřen prezidentem Benešem organizováním čs. odboje na Balkáně - v praxi to znamenalo především pomoc československým uprchlíkům a jejich odsun k čs. vojenským jednotkám, které se tvořily ve Francii. Z předcházejícího období měl v Rumunsku hodně vlivných přátel, kteří mu pomáhali, přestože Němci vyvíjeli silný tlak na rumunské orgány, aby se ho zbavily. Na podzim roku 1940 však k moci přišla Železná garda a otec s celou skupinou zatkl. Tehdejší rumunský ministr vnitra, s kterým byli dobří přátelé, však vydal příkaz na jeho propuštění a pomohl mu dostat se na loď do Turecka. V Istanbulu otec pokračoval ve své činnosti podle pověření prezidenta Beneše a exilové vlády v Londýně a jako první navázal spojení se sovětskými vojenskými orgány, které měly zájem na spolupráci a spojení s ČSR v očekávaném konfliktu s Německem. Tehdy byl jeho zástupcem a členem vojenské mise i pozdější generál Ludvík Svoboda, který odjel jako velitel čs. jednotky do Buzuluku. Otec jako náčelník čs. vojenské mise v Moskvě byl nejvyšším představitelem čs. armády v Sovětském svazu a jednal se všemi činiteli od Stalina přes Beriju až po velení armády o všech vojenských otázkách.

Dozvěděli jste se, kdo stál za smrtí vašeho otce? Byli to Sověti?

Někdy v roce 1967 přijeli sovětsí generálové na léčení do Karlových Varů a setkali se tam se Svobodou, jemuž prý řekl: co jste to udělali, že jste si popravili svého nejlepšího generála! V průběhu procesu, který byl obnoven na naši žádost z roku 1966 až v roce 1968 a trval celý rok, vyšly najevo různé podvrhy a falzifikáty, dokazující, že to skutečně byla politická vražda. Z hlavních aktérů, kteří otce odsoudili, dodnes nebyl nikdo odhalen a jsou jen dohady, kdo za tím stál. Jedni tvrdí, že to byly sovětské orgány, jiní, že naše. Osobně jsem o tom hovořil s generálem Svobodou. Už v roce 1966 mne informoval o tom, že s Gottwaldem chtěli otce zachránit. Gottwald údajně prohlásil, že už toho bylo kolem Píky dost, to by mohlo stačit - ve smyslu, že proces s generálem Píkou už splnil propagandistický účel. Svoboda si to prý byl ověřit i na sovětském velvyslanectví u rady Čičajeva, ale

ten mu prý řekl "éto vaše dělo", my Piku známe dobře, věděli jsme o všem, co dělal v Moskvě a myslíte si, že kdybychom proti němu něco měli, že by dostal vysoké vojenské řády a bez problémů se vrátil do Prahy? Avšak údajně za několik týdnů si Gottwald Svobodu zavolal do Lán a při procházce v parku mu řekl, že Piku zachránit nemůže, protože nerozhoduje sám, je pouze jedním z té jejich pětky, či jak to tehdy fungovalo, a že se musí podřídit kolektivnímu rozhodnutí. Byl to zřejmě další podvrh tehdejšího náčelníka 5.oddělení hlavního štábu generála Bedřicha Reicina, který se chtěl otce zbavit, a proto podhodil státním orgánům zfalšovaný materiál o tom, že protistátní skupiny, jež připravovaly puč k prvnímu výročí února, měly na seznamech nové vlády otovo jméno. A tak se řeklo, že Pika je velmi nebezpečný, když i zevnitř vězení kuje pikle proti zřízení.

Na generála Ludvíka Svobodu panují různé názory. Jak jste ho poznal vy?

Moc dobře jsem ho neznal. Určitě to byl dobrý voják, ale ne celkem politik a diplomat. Příkladím se k názoru jiných, že se v mnoha věcech nechal ovlivnit zejména komunistickou emigrací v Moskvě. Ve svém prohlášení, které zaslal v roce 1966 Vyššímu vojenskému soudu v Příbrami, hodnotí otce jako dobrého vojáka a čestného člověka, který nezradil, přestože stál na druhé straně barikády a hájil názory prezidenta Beneše a londýnské vlády, ale vždy se spolu dokázali dohodnout v zájmu věci. Otec byl tehdy vlastně mezi dvěma mlýnskými kameny, kdy nemohl prosadit všechno, co žádala londýnská vláda a zase nemohl ustoupit ve všem, co prosazovali moskevští komunisté a sovětská strana. Když jsem generála Svobodu navštívil v roce 1966, abych se sním poradil o podání žádosti o obnovu procesu, řekl mi: "Milane, já jsem jím všem věřil, co mi říkali, až potom jsem zjistil, že je to všechno klam a lež. I já jsem měl skončit jako tvůj otec." Tehdy jsem mu připomněl, že jeho podpis mám na dekretu, kterým mne zbavil hodnosti. Psalo se tam: šetřením bylo prokázáno, že pro svůj postoj a jednání neskýtáte záruku, že budete spolehlivým a zcela oddaným lidové demokratickému zřízení. Po rehabilitaci otce 13.prosince 1968 mne s manželkou pozval už jako prezident na Hrad a tehdy mi se slzami v očích řekl: "Tvůj otec vejde do dějin." Podle mne to byl nešťastný člověk, který podlehl svému okolí.

Prý jen nedávno se podařilo najít hrob vašeho otce...?

S otcem jsem byl poslední noc před popravou z 20.na 21.června 1949 v trestnici v Plzni na Borech. Když ho odvedli, tak jsem přes advokáta - přítomný tam byl i celý senát státního soudu - požádal o vydání těla na pohřbení. Má žádost byla ihned zamítnuta s odůvodněním, že by tím byl ohrožen veřejný pořádek. Tehdy to znamenalo konec, protože dále pátrat se prostě nedalo a vlastně jsme mohli být rádi, že se nám s matkou podařilo zachránit vlastní existenci. Až potom v roce 1968 jsme spolu s otcovým advokátem JUDr.Rastislavem Váhalou v Plzni zjistili, že přestože podle záznamů ve hřbitovní knize byl pochován do hromadného hrobu na neupřesněném místě, ve skutečnosti bylo tělo generála Piky převezeno do Anatomického ústavu Lékařské fakulty UK k pitvě, a tam z iniciativy tamních lékařů - vlastenců - nabalzamováno. Jeden z těchto lékařů, prof.MUDr.Jaroslav Kos, ještě žije a tvrdí, že by mohlo vydržet 50 i více let.

Bohužel asi po deseti letech došlo v ústavu ke kádrovým změnám a většina z těch, kteří při balzamování byli, musela odejít, ale tělo tam zůstalo. Když na to nové vedení ústavu přišlo, nechalo tělo - opět pod jiným jménem - převést do krematoria. Dnes tedy známe asi osm nebo deset jmen, pod nimiž mohl být jeho popel uložen, ale přesné konkrétní místo se už nedá zjistit. Nakonec jsme se rozhodli - přípravná komise, v níž je zastoupena Česká armáda, město Plzeň, Konfederace politických vězňů ČR a Československá obec legionářská - při příležitosti 50.výročí otcovy tragické smrti odhalit pamětní kámen u vchodu do areálu hřbitova. Tento slavnostní akt se uskuteční letos 19.června pod záštitou ministra obrany ČR. Město Plzeň si ctí už dlouhá léta od jeho rehabilitace památku generála Piky, podle něhož pojmenovalo náměstí a postavilo pomník.

Se jménem generála Piky jsou spojeny i další akce...

Některé akce se opakují každý rok. V den poprav - 21.června - před budovou generálního štábu v Praze, kde byla ještě v roce 1991 umístěna pamětní deska, se každý rok scházíme a je mu vzdána pocta. Na 27.června je připraven už tradiční 33.ročník Memoriálu generála Heliadora Piky v jeho rodné obci Štítina - je to soutěž mužstev ze širšího okolí v kopané a těší se velké pozornosti. Na Hrabyni u památníku osvobození má být přejmenován útvar logistiky v Opavě na útvar gen.Piky. Jeho jménem byla pojmenována v roce 1991 Ltanková divize ve Slaném, ale vzhledem k reorganizaci armády a přechodu od divízního velení na brigádní systém byly divize zrušeny a tím i zaniklo toto pojmenování. Potom ještě 23.června bude v České Lípě pojmenován jeho jménem sportovní areál. Existuje tam už Muzeum Dr.Milady Horákové. Mimochoodem, v Černé knize komunizmu, která nedávno vyšla u nás v překladu z francouzštiny, jsou právě jména dr.Horákové a gen.Piky uvedena jako typické příklady zločinů komunizmu v Československu. V listopadu si rovněž připomeneme 50.výročí otevření Základní školy ve Štítině, která taktéž nese jméno gen.Heliadora Piky. Z jeho podnětu se po válce uskutečnila celonárodní sbírka na výstavbu nové školy v této válkou zničené obci. Dlouhá léta škola nesla jméno generála Svobody, ale hned po roce 1989 byla přejmenována na školu gen.Piky. A ještě na univerzitě v Opavě bude umístěna pamětní deska.

Jsmo opět v současnosti. Jak se díváte na otázku státního občanství?

Jak už jsem vyjádřil včdnost slovenskému národu, že jsem tu získal nový domov, mám tu rodinu, ale i z čistě praktických důvodů jsem si po

rozpadu republiky zvolil slovenské občanství. I když jsem byl vychován a vždy jsem žil jako Čechoslovák a ani dnes se nemůžu cítit jinak. Na jedné straně je škoda, že se tyto dva blízké národy rozdělily, ale podle mého názoru politické rozdělení zdaleka neznamená i duchovní, protože naše kulturní svazky jsou, myslím, trvalé. Před třemi měsíci jsem požádal o přiznání i českého občanství, ale zatím jsem nedostal žádnou odpověď. Můj osobní názor jako ekonoma je, že rozdělení republiky byl nešťastný krok, protože v této bouřlivé ekonomické době by dva státy spolu znamenaly mnohem víc než každý sám oslaben. Ale plně respektuji právo každého národa na samostatnost, a pokud si to slovenský národ tak přál, přeji mu hodně úspěchů.

Armádní generál i.m. Heliodor Pika

Jak by se asi váš otec díval na válku na Balkáně, kde prožil mnoho let?

O Balkánu jsme nikdy s otcem podrobněji nehovořili, ale mohu jednoznačně prohlásit, že generál Pika odmítal válku jako největší zlo. Ve svém posledním dopisu o tom napsal:

"Nedorozumění mezi národy a válka - toť největší zlo, které přináší nenahraditelné ztráty. Často zkázu i vítězi. Válka je odůvodněna jen pro záchranu národní svobody, pro ochranu nezávislosti, pro obranu existence národa". Za sebe si myslím, že je to velká tragedie všeho obyvatelstva Jugoslávie bez ohledu na etnický původ, a proto by se měla co nejdříve obnovit jednání, aby netrpěly statisíce lidí na té či oné straně.

Jiří Výborný
Foto: autor a archiv